

Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juni 1940 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om riksdagens samtycke till utfärdande av förordnande jämlikt 1 § moratorielagen.

Genom en den 24 maj 1940 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 304, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden föreslagit riksdagen att samtycka till att Konungen meddelar förordnande jämlikt 1 § moratorielagen i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid propositionen fogat förslag till förordning om inskränkning i rätten att återtaga avbetalningsgods m. m.

Lagen den 3 maj 1940 angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m. m. (moratorielag) innehåller i 1 § följande bestämmelser. Befinner sig Sverige i krig eller krigsfara eller råda här eljest utomordentliga, av krig föranledda förhållanden eller vidtages i utlandet åtgärd, varigenom betalning till borgenär i Sverige hindras eller synnerligen försvåras, äger Konungen, när riksdagen ej är samlad, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret meddela förordnande, för viss tid eller tills vidare, om anstånd med betalning av gäld, om särskilda inskränkningar i borgenärs rätt att utsöka sin fordran, att söka att gäldenärens egendom avträdes till konkurs och att i övrigt göra gällande rättsliga verkningar av dröjsmål i avseende å betalningen, om uppskov med försäljning av utmätt eller konkursbo tillhörig egendom, eller om förbud för borgenär att genom försäljning eller annorledes skaffa sig betalning ur lös pant. Förordnande som nu sagts må ej gälla längre än till dess trettio dagar förflutit från det nästa riksdag sammanträtt. Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållanden vara för handen som avses i första stycket, äger Konungen med riksdagens samtycke meddela förordnande som där sägs.

I förevarande proposition anför föredragande departementschefen:

»Nu rådande förhållanden ha aktualiserat fråga om utfärdande av exekutivmoratorium jämlikt 1 § i moratorielagen den 3 maj 1940 (nr 300).

Inom justitiedepartementet utarbetades redan i september 1939 en promemoria med förslag till lag med vissa inskränkningar i rätten att återtaga motorfordon som sålts genom avbetalningsköp. Över promemorian inhämtades yttranden från kommerskollegium, bank- och fondinspektionen, överståthållarämbetet och Sveriges trafikbilägares riksorganisation. Härjämte

inkommo yttranden från svenska bankföreningen, svenska automobilhandlareföreningen och flera enskilda automobilförsäljare.

Kommerskollegium förordade den föreslagna lagstiftningen och förslaget lämnades utan erinran av överståthållarämbetet. Av bank- och fondinspektionen samt svenska bankföreningen uttalades starka betänkligheter mot att, på ett speciellt område, införa bestämmelser som hade karaktär av moratorium, varför förslaget avstyrktes. Även från automobilhandlarnas sida avstyrktes förslaget. Däremot förordade Sveriges trafikbilägares riksorganisation ett utvidgat skydd för dem som förvärvat motorfordon genom avbetalningsköp.

Förslaget föranledde ej lagstiftning.

I skrivelser den 29 och 30 april 1940 ha sedermera svenska droskbilägareförbundet och Sveriges trafikbilägares riksorganisation hemställt om moratorium till skydd för utövare av yrkesmässig persontrafik, som genom inkallelse till beredskapstjänst eller på grund av tidsläget i övrigt blivit försatta i trångmål. Även andra framställningar om moratorium ha inkommit.

Den långvariga kris, som rått sedan utbrottet av det pågående världskriget, har drabbat många enskilda mycket hårt. Beträffande värnpliktiga som inkallats jämlikt § 28 mom. 1 eller § 36 mom. 2 värnpliktslagen ha särskilda skyddsbestämmelser meddelats bland annat genom lagen den 14 oktober 1939 (nr 728) med särskilda bestämmelser rörande utmätning hos vissa värnpliktiga m. m., lagen den 31 oktober 1939 (nr 782) om inskränkning i rätten att återtaga avbetalningsgods från vissa värnpliktiga m. m. samt lagen den 19 april 1940 (nr 233) om anstånd för vissa värnpliktiga med betalning av hyra m. m.

Genom den nu inträdda begränsningen i tillgången på motorbränsle ha även ett stort antal av dem som yrkesmässigt driva automobiltrafik försatts i särskilda svårigheter. I synnerhet i de fall då motorfordon förvärvats genom avbetalningsköp kunna obilliga verkningar uppkomma, om säljaren vill återtaga egendomen på grund av underlåtenhet av köparen att erlægga utfästa avbetalningar. Ett exekutivmoratorium i fråga om återtagande av motorfordon som förvärvats genom avbetalningsköp måste fördenskull anses påkallat. Emellertid torde ett dylikt moratorium vara motiverat även i fråga om annan egendom som inköpts på avbetalning, såframt dröjsmål med betalningen vållats av rådande utomordentliga förhållanden. Erfarenheterna av de moratorieåtgärder som vidtagits beträffande värnpliktiga synas visa att ett ingripande av ifrågavarande art ej är ägnat att föranleda alltför vidsträckta återverkningar, om det förses med erforderliga inskränkningar till skydd för borgenärens intresse.

Förordnande om exekutivmoratorium kan meddelas enligt 1 § moratorielagen. Förordnandet torde böra innehålla förbud tills vidare att återtaga avbetalningsgods med anledning av dröjsmål med betalningen, om dröjsmålet uppenbarligen föranletts av betalningssvårigheter som åsamkats köparen genom rådande utomordentliga förhållanden. Förbudet bör dock icke gälla, om

köparen ådagalagt likgiltighet för sina skyldigheter eller säljarens säkerhet eljest äventyras eller också säljaren medger sådana villkor för återtagandet, att köparen får anses skäligen tillgodosedd. Härjämte torde böra stadgas, att om avbetalningsgods tagits i mät och köparens betalningssvårigheter uppenbarligen föranletts av rådande utomordentliga förhållanden, med försäljningen må anstå. Slutligen bör meddelas en föreskrift om överklagande av beslut om handräckning för återtagande av egendom som avses med förordnandet eller försäljning av sådan egendom.»

Det vid propositionen fogade författningsförslaget är av följande lydelse:

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

om inskränkning i rätten att återtaga avbetalningsgods m. m.

Med stöd av 1 § moratorielagen förordnas härigenom som följer:

1 §.

Har dröjsmål med betalningen för egendom som förvärvats genom avbetalningsköp uppenbarligen föranletts av betalningssvårigheter som åsamkats köparen genom rådande utomordentliga förhållanden, äge säljaren ej på grund av dröjsmålet taga godset åter, utan så är att köparen ådagalagt likgiltighet för sina skyldigheter eller säljarens säkerhet eljest äventyras eller ock säljaren medger sådana villkor för återtagandet, att köparen får anses skäligen tillgodosedd.

Med avbetalningsköp förstås i denna förordning avtal som avses i 1 § lagen om avbetalningsköp, oavsett om avbetalningspriset överstiger tretusen kronor.

2 §.

Har egendom som avses i 1 § tagits i mät hos köparen och äro dennes betalningssvårigheter uppenbarligen föranledda av rådande utomordentliga förhållanden, må med försäljning av egendomen anstå efter vad som finnes skäligt.

3 §.

Klagan över handräckning för återtagande av egendom som avses i denna förordning eller försäljning av utmätt sådan egendom må, förutom av den som eljest är befogad därtill, föras av gäldenärens hustru eller annan som har egendomen i sin vård.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och gäller tills vidare.

Utskottet. Utskottet har icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 7 juni 1940.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Ewerlöf, Karl Karlsson, Caap, Brandt, Verner Andersson, Ahkvist* och *Knut Petersson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Hedlund* i Östersund, *Lindmark, Olsson* i Mellerud, *Björling, Lindberg* i Stockholm, *Werner* i Höjen och *Nilson* i Eskilstuna.

Reservation

av herrar *Ewerlöf* och *Caap*, vilka ansett att utskottet bort föreslå riksdagen att, med bifall i övrigt till propositionen, uttala sig för sådan begränsning av den föreslagna förordningen, att densamma endast komme att gälla egendom varav köparen är i behov för sin och sin familjs bärgning.
